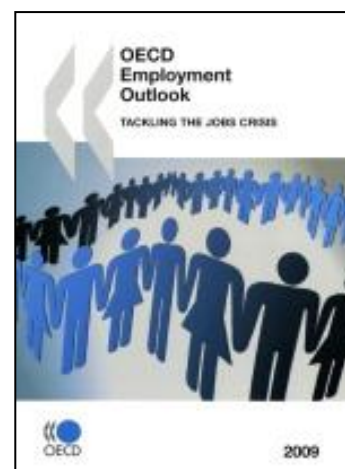

OECD Employment Outlook 2009: Tackling the Jobs Crisis

Summary in Dutch

OESO Werkgelegenheidsvooruitzichten 2009 Bestrijding van de banencrisis

Samenvatting in het Nederlands

- OESO Werkgelegenheidsvooruitzichten is het jaarverslag van de OESO over de situatie van de arbeidsmarkt en de werkgelegenheid in de OESO-regio.
- De editie 2009 is hoofdzakelijk gewijd aan de impact van de financiële en economische crisis op de arbeidsmarkt.
- De werkloosheid is in de meeste OESO-landen toegenomen, dikwijls in een nooit eerder getoond tempo, en zal volgens de verwachtingen ook in 2010 toenemen.
- In deze vooruitzichten wordt bekeken hoe het arbeidsmarkt- en sociaal beleid de werknemers en huishoudens met lage inkomens het beste kan helpen de crisis te boven te komen en hoe het werkende armen en personen met gezondheidsproblemen kan helpen om stand te houden op de arbeidsmarkt.

Voorkomen dat de werkgelegenheids crisis een duurzaam verschijnsel wordt

De economische en financiële crisis is in korte tijd uitgegroeid tot een werkgelegenheids crisis...

De wereldeconomie maakt momenteel de zwaarste financiële en economische crisis door sinds 50 jaar, met ernstige gevolgen voor werknemers en hun gezinnen. Sinds de tweede helft van het jaar 2008 is in vele OESO- en niet-OESO-landen de productie sterk gedaald, met dramatische gevolgen voor de werkgelegenheid en snel stijgende werkloosheidscijfers. Net als in vorige periodes van economische verslechtering hebben categorieën die al in moeilijkheden verkeren op de arbeidsmarkt – jongeren, laag geschoolden, immigranten, etnische minderheden en in het bijzonder mensen met een tijdelijke baan of atypisch werk – het zwaarst te lijden onder het wegvallen van arbeidsplaatsen.

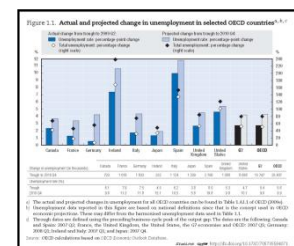
...en op korte termijn zijn de vooruitzichten verre van rooskleurig

Op korte termijn zijn de vooruitzichten voor de economische situatie en de arbeidsmarkt bijzonder onzeker. Op dit moment zijn er meer en meer aanwijzingen dat het ergste misschien voorbij is en dat er enig herstel in zicht is. Maar op het gebied van de werkgelegenheid zijn de vooruitzichten vooralsnog ongunstig. Volgens recente OESO-projecties zal de productie pas in het eerste halfjaar van 2010 weer een positieve groei vertonen en zullen de groeicijfers tot laat in het jaar gematigd blijven. Het creëren van werkgelegenheid zal in elk geval achterblijven bij een eventueel herstel van de productie. Het werkloosheidspercentage in de OESO zal dan ook, volgens de verwachtingen, in 2010 een stijgende tendens blijven vertonen en in de tweede helft van het jaar met 10% dicht bij een nieuw record van de na-oorlogse periode komen (57 miljoen werklozen).

De conjuncturele stijging van de werkloosheid loopt gevaar een duurzaam verschijnsel te worden, met negatieve gevolgen voor de arbeidsmarkt en voor de potentiële productie

Het gevaar bestaat dat deze stijging van de werkloosheid

Figuur 1.1. Huidige en verwachte ontwikkeling van de werkloosheid in een aantal OESO-landen

grotendeels structureel zal worden, naarmate meer werklozen in het leger van langdurig werklozen belanden of de arbeidsmarkt verlaten. Dit is in een aantal OESO-landen gebeurd tijdens eerdere recessies: de werkloosheid handhaafde zich op een ongekend hoog peil vergeleken met de situatie vóór de crisis, zelfs nadat de productie zich had hersteld. Het duurde jaren voordat de werkloosheidscijfers weer terug waren op hun pre-crisis niveau, als dit al mogelijk bleek. Een mogelijke verklaring hiervan is dat langdurig werklozen minder interessant zijn voor de werkgevers, vanwege het verlies van kennis en vaardigheden en omdat ze minder actief naar een baan zoeken.

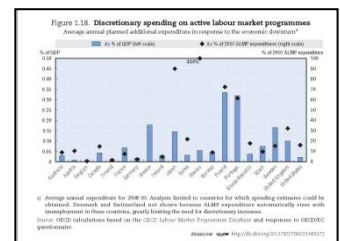
De regeringen hebben maatregelen genomen om dit risico op hoge en aanhoudende werkloosheid af te wenden

Arbeidsmarkt- en sociale beleidslijnen spelen een essentiële rol in het voorkomen dat de sterke toename van de werkloosheid verandert in een duurzame tendens: de overheid moet alles in het werk stellen om werklozen snel aan een baan te helpen en (om-)scholing te bevorderen zodat zij toegang krijgen tot meer productieve banen wanneer de economie weer op gang komt. De meeste fiscale stimuleringspakketten die de laatste tijd in OESO-landen zijn ingevoerd om de vraag te ondersteunen bevatten *additionele* arbeidsmarkt- en sociale beleidsmaatregelen om de negatieve effecten van de crisis voor werknemers en lage-inkomens huishoudens op te vangen.

Veiligheidsnetten worden versterkt...

De eerste verdedigingslijn wordt gevormd door de sociale veiligheidsnetten (werkloosheidsuitkeringen en bijstand) die een belangrijke inkomensbron zijn voor werknemers die door de economische crisis hun baan verliezen. Werkloosheidsuitkeringen komen automatisch in werking ter ondersteuning van het inkomen van vele werklozen, maar in enkele OESO-landen voldoen deze uitkeringen nauwelijks aan de behoeften, vooral wanneer parttimers, uitzendkrachten en overige “niet-standaard” werknemers een belangrijke categorie vormen van de beroepsbevolking. Dit zijn dikwijls de mensen die als eerste ontslagen worden en zij hebben meestal minder rechten op een uitkering. In een aantal landen zijn maatregelen getroffen om de uitkeringsrechten te verruimen en in sommige gevallen is de maximumduur van de uitkeringen verlengd om het veiligheidsnet doeltreffender te maken. Dergelijke maatregelen moeten echter zorgvuldig worden uitgewerkt, om eventuele negatieve effecten op werkprikkels tot een minimum te beperken, daar deze de werkloosheidsperiode zouden kunnen verlengen.

Figuur 1.18. Discretionaire uitgaven in actieve arbeidsmarktprogramma's

Tabel 1.6. Omvang van werkloosheidsuitkeringen

Country	Year 1	Year 2	Year 3	Year 4	Year 5	Year 6	Year 7	Year 8	Year 9	Year 10
Austria	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Belgium	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Canada	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Denmark	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
France	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Germany	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Greece	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Ireland	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Italy	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Japan	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Korea	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Latvia	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Lithuania	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Luxembourg	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Netherlands	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Norway	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Poland	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Portugal	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Slovakia	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Slovenia	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Spain	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Sweden	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Switzerland	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
United Kingdom	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10

...en uitgaven in het kader van ALMP-maatregelen worden verhoogd, maar dat is niet voldoende

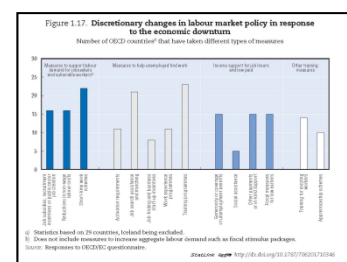
Tegelijkertijd hebben de overheden gestreefd naar verhoging van de middelen voor actieve arbeidsmarktmaatregelen (ALMP's) om werkzoekenden te helpen bij het vinden van werk. Vergeleken met de globale middelen die beschikbaar zijn in de fiscale stimuleringspakketten en rekening houdend met de omvang en de snelheid van het banenverlies in de huidige crisis, is de toename van de middelen voor ALMP's in veel landen echter bescheiden. Het ziet eruit als een gemiste kans. Hoewel we bij de vraag naar extra overheidsgelden voor arbeidsmarktmaatregelen rekening moeten houden met de toenemende problemen waarmee de overheidsfinanciën in tal van landen geconfronteerd worden en met de verwachte toename van de begrotingstekorten, is die vraag vanwege de kosteneffectiviteit toch gerechtvaardigd. We weten vrij goed welke maatregelen werken en welke geen nut hebben op dit gebied. In deze editie van de Vooruitzichten wordt bovendien aandacht besteed aan recent OESO-onderzoek waaruit blijkt hoe de samenstelling van uitgaven voor ALMP-maatregelen aangepast moet worden aan de cyclus, om de doeltreffendheid ervan te optimaliseren.

Doeltreffende arbeidsbemiddeling kan doorslaggevend zijn bij de aanpak van omvangrijke en langdurige werkloosheid...

De beschikbaarheid van doeltreffende arbeidsbureaus moet hoge prioriteit krijgen om te bemiddelen voor de snel groeiende groepen werkzoekenden, te zorgen dat de kwetsbaarste mensen het contact met de arbeidsmarkt niet verliezen en te voorkomen dat zij terecht komen in een situatie van inactiviteit. Veel landen kunnen bogen op succesvolle ontwikkelingen in de afgelopen tien jaar bij het implementeren van activeringsstrategieën gericht op rechten en plichten, waarbij uitkeringstrekkers als tegenprestatie voor hun uitkering en de bemiddeling van het arbeidsbureau verplicht zijn actief deel te nemen aan het zoeken naar werk, scholingsacties of werkgelegenheidsprogramma's, op straffe van korting op de uitkering.

Het is essentieel dat we voortbouwen op deze succesvolle acties en dat we de activeringsmethodes niet verwaarlozen omdat er minder vacatures zijn waarvoor werkzoekenden in aanmerking komen. De activeringsmethode moet echter wel aangepast worden aan de bijzondere omstandigheden van deze tijden van recessie. Het is belangrijk dat de basis van het systeem voor arbeidsbemiddeling gehandhaafd wordt tijdens de economische crisis. Zelfs tijdens een recessie worden er tal van arbeidsplaatsen gecreëerd door bedrijven die nieuwe marktkansen benutten, en arbeidsbureaus kunnen een

Figuur 1.17. Discretionaire veranderingen in het arbeidsmarktbeleid als antwoord op de economische crisis

doorslaggevende rol spelen om deze vacatures snel te vervullen

*...maar er moet ook meer nadruk
gelegd worden op een “eerst trainen”
benadering*

Tegelijkertijd suggereert het OESO-onderzoek dat het wenselijk is om bij de activeringsmethode minder de nadruk te leggen op de “eerst werken” benadering die vóór de crisis gangbaar was en de voorkeur te geven aan een “eerst trainen” benadering voor werkzoekenden die het risico lopen in een langdurige werkloosheid terecht te komen. Deze omschakeling zou vandaag bijzonder belangrijk kunnen zijn, want vanwege de wereldomvattende economische crisis worden structurele aanpassingen in de OESO-landen in versneld tempo doorgevoerd. Maatregelen om beroepsopleiding en training extra aandacht te geven kunnen er dan ook in belangrijke mate voor zorgen dat werknemers de vaardigheden bezitten die nodig zijn voor nieuwe banen.

*Ook maatregelen ter ondersteuning
van de arbeidsvraag kunnen nuttig
zijn, mits zij doelgericht en tijdelijk
zijn*

Tijdens de recessie heeft het bedrijfsleven geleden onder de teruglopende vraag en de kredietcrisis, met als gevolg een golf van ontslagen. Veel OESO-landen hebben subsidies ingevoerd of verhoogd om het bedrijfsleven aan te moedigen geen personeel te ontslaan of zelfs personeel aan te nemen (bijvoorbeeld korte arbeidsprojecten, subsidie voor het aannemen van personeel, korting op werkgeversbijdragen, ...). Op korte termijn kunnen deze subsidies een belangrijke rol spelen bij de ondersteuning van de arbeidsvraag, hoewel zij in het verleden dikwijls weinig effectief bleken. Om dit te vermijden, moeten deze arbeidsprogramma's *tijdelijk* en *doelgericht* zijn: ze moeten gericht zijn op bedrijven die getroffen worden door een tijdelijke afname van de vraag en op werknemers met een hoog risico op langdurige werkloosheid. Als deze criteria niet verenigd zijn, is het gevaar groot dat deze programma's niet alleen minder doeltreffend zijn voor het behoud van werkgelegenheid, maar bovendien herstel in de weg staan, omdat zij de noodzakelijke herallocatie van werknemers van tanende naar groeiende bedrijven bemoeilijken.

In deze editie van de Werkgelegenheidsvooruitzichten worden ook de creatie en vernietiging van werkgelegenheid en de mobiliteit van werknemers onder de loep genomen, evenals de impact ervan op de productiviteitsgroei. Verder wordt een diepgaande analyse gegeven van werkende armoede en hoe beleidsmaatregelen werkprykkels kunnen bevorderen bij kansarme mensen en tegelijkertijd de levensstandaard van hun gezinnen ondersteunen. Ook wordt in deze editie gekeken naar de ontwikkeling van ziekte- en

arbeidsongeschiktheidsuitkeringen en naar de beleidsmaatregelen die deelname aan de arbeidsmarkt kunnen bevorderen van personen met gezondheidsproblemen.

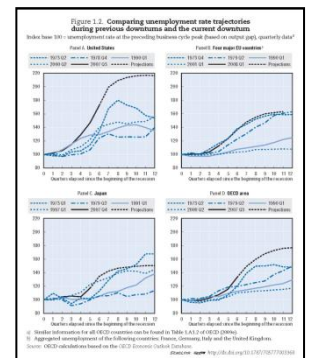
Werkgelegenheidscrisis: implicaties voor het werkgelegenheids- en sociaal beleid

De regeringen moeten actief ingrijpen om de sociale en economische kosten van deze economische en werkgelegenheidscrisis zo veel mogelijk te beperken. De eerste prioriteit is te zorgen dat er voldoende en geschikte inkomenssteun beschikbaar is voor werknemers die hun baan verliezen en andere mensen die steun nodig hebben. Een tijdelijke verlenging van de duur van werkloosheidsuitkeringen of van de sociale zekerheid voor niet-standaard werknemers kan in sommige landen wenselijk zijn, mits dit de prikkels voor het zoeken van werk niet in de weg staat. Een tweede prioriteit is de uitbreiding van actieve arbeidsmarktmaatregelen, teneinde meer werkzoekenden hulp te verlenen bij het vinden van een baan en het risico van langdurige werkloosheid tot een minimum te beperken. De kerntaken van de arbeidsbemiddeling moeten gehandhaafd worden gedurende de economische crisis, hoewel extra aandacht voor scholing, subsidies voor het aannemen van personeel en gesubsidieerde werkervaring noodzakelijk kan zijn om te zorgen dat minder bevoorrechte werkzoekenden het contact met de arbeidsmarkt niet kwijtraken. Het is belangrijk dat een effectief arbeidsaanbod beschikbaar blijft voor het herstel van de economie en niet toe te geven aan de verleiding om nieuwe mogelijkheden te scheppen voor vervroegde uittreding en arbeidsongeschiktheidsuitkeringen.

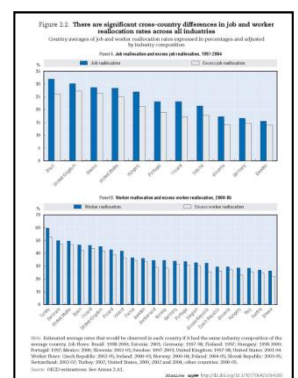
Hoe geven sector, bedrijfs- en werknemerseigenschappen vorm aan de werk- en werknemersstromen?

Er worden voortdurend nieuwe bedrijven opgericht, zelfs in economisch moeilijke tijden, terwijl andere zich uitbreiden, hun activiteit beperken of hun poorten sluiten. Terwijl aan de ene kant nieuwe werkgelegenheid gecreëerd wordt en werknemers worden aangenomen, gaan elders banen verloren en komen werknemers op straat te staan. Volgens internationaal geharmoniseerde gegevens over bruto banenstromen (creatie en vernietiging van banen door bedrijven) en bruto werknemersstromen (in dienst genomen en ontslagen werknemers) wordt gemiddeld elk jaar meer dan 20% banen gecreëerd en/of vernietigd in de OESO-landen en wordt ongeveer eenderde van alle werknemers in dienst genomen en/of ontslagen. De banen- en werknemersstromen verschillen echter belangrijk van land tot land en tussen bedrijfssectoren en per categorie werknemers. In landen als de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk zijn de bruto banen- en werknemersstromen bijna twee keer zo belangrijk als in de meeste

Figuur 1.2. Vergelijking van de ontwikkeling van de werkloosheid in voorgaande periodes van economische verslechtering en in de huidige situatie.

Figuur 2.2. Belangrijke verschillen van land tot land betreffende de herallocatie van banen en werknemers in het bedrijfsleven

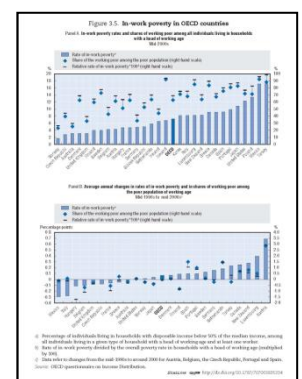

landen van continentaal Europa. Het herallocatieproces blijkt gunstig voor de productiviteit: in de meeste landen gaan er meer banen verloren in oudere en minder rendabele industrieën en komt er meer werkgelegenheid bij in jonge dynamische bedrijven waar de productiviteit hoger is.

Is werk het beste middel tegen armoede?

Werk vermindert het gevaar van armoede, maar lost niet alle problemen op. Van de mensen die in een huishouden met ten minste één kostverdiener leven in de OESO-regio is gemiddeld 7% arm. En hoewel werkende armoede dikwijls in verband gebracht wordt met onvoldoende arbeidsparticipatie door bijzonder kortdurend parttime werk of bijzonder korte periodes met werk in de loop van het jaar, zijn er ook andere factoren van invloed. Zo komt armoede meer voor in gezinnen met kinderen. Sociale overdrachten spelen in dit verband dan ook een belangrijke rol, omdat deze doelgericht uitgekeerd kunnen worden aan de meest kwetsbare huishoudens: in de OESO-regio wordt zo gemiddeld de werkende armoede met bijna de helft teruggebracht. Het verstrekken van uitkeringen voor werkenden is een optie die bijzonder doeltreffend kan zijn, mits deze overdrachten goed zijn gedefinieerd en gecombineerd worden met een minimumloon dat – bij de wet of in het kader van collectieve arbeidsovereenkomsten – op een gematigd niveau is vastgesteld. Omdat het risico van werkende armoede minder verband houdt met het uurloon dan met de arbeidsduur, de duur van het arbeidscontract of de samenstelling van het gezin, is het minimumloon op zichzelf een minder doeltreffend instrument om werkende armoede te bestrijden.

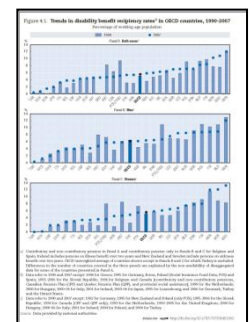
Figuur 3.5.
Werkende armoede in de OESO-landen

Wel en wee van arbeidsongeschiktheidsuitkeringen: evaluatie van de rol van beleidsregels en persoonlijke omstandigheden

Het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen is in de meeste OESO-landen toegenomen, vooral onder vrouwen, jonge volwassenen en personen met mentale gezondheidsproblemen. Terwijl gezondheidsproblemen een belangrijke factor blijken te zijn voor toegang tot arbeidsongeschiktheidsuitkeringen, zijn er ook andere individuele en werkgerelateerde factoren voor enerzijds het aanhouden van werknemers en anderzijds de toegang tot dit soort uitkeringsstelsels. Verder verschilt het aantal uitkeringsgerechtigden van land tot land, voor een deel vanwege de verschillen in economische en arbeidsmarktomstandigheden, maar voornamelijk vanwege sterk uiteenlopende beleidscriteria. Nieuwe OESO-indicatoren van het arbeidsongeschiktheidsbeleid wijzen op grote verschillen in enerzijds de omvang van de uitkeringen en anderzijds de rol van maatregelen gericht op integratie in het arbeidsproces. De meeste landen hebben in de afgelopen tien jaar hun criteria voor toegang tot het uitkeringsstelsel aangescherpt en integratie van de betrokkenen in het arbeidsproces gestimuleerd. Dit is een hoopgevende ontwikkeling, want het is

Figuur 4.1.
Ontwikkeling van de toekenningpercentages van arbeidsongeschiktheidsuitkeringen in de OESO-landen, 1990-2007

duidelijk dat een genereus arbeidsongeschiktheidsbeleid zal leiden tot een hoger aantal uitkeringstrekkers, terwijl uitgebreide programma's gericht op integratie en rehabilitatie zullen bijdragen tot vermindering van het aantal uitkeringstrekkers.

© OECD 2009

Deze samenvatting is geen officiële OESO-vertaling.

Reproductie van deze samenvatting is toegestaan, mits het OESO-copyright en de titel van de oorspronkelijke publicatie worden vermeld.

Meertalige samenvattingen zijn vertaalde uittreksels van OESO-publicaties die oorspronkelijk in het Engels en Frans zijn gepubliceerd.

Deze zijn gratis te verkrijgen via de Online Bookshop van de OESO
www.oecd.org/bookshop/

Neem voor meer informatie contact op met de eenheid OECD Rights and Translation, Public Affairs and Communications Directorate op: rights@oecd.org of per fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Bezoek onze website www.oecd.org/rights/

